C/2024/870

2024 2 6

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Papildomi svarstymai dėl 2023 m. euro zonos ekonominės politikos“

(nuomonė savo iniciatyva)

(C/2024/870)

Pranešėjas **Manthos MAVROMMATIS**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2023 3 23
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnio 2 dalis
	Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2023 10 5
Priimta plenarinėje sesijoje	2023 10 25
Plenarinė sesija Nr.	582
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	117 / 0 / 0

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1. EESRK rekomenduoja Europos Centrinio Banko (ECB) pinigų politiką ir toliau vykdyti vadovaujantis ekonominiais duomenimis, kad būtų galima tvirtai siekti 2 % infliacijos tikslo vidutinės trukmės laikotarpiu, kartu valdant pernelyg didelio pinigų politikos griežtinimo riziką. Pernelyg didelis pinigų politikos griežtinimas gali turėti neigiamų padarinių tiek namų ūkiams, tiek įmonėms, gali pakenkti paskolų tvarumui, sumažinti galimybes gauti kreditą ir trukdyti investicijoms kovos su klimato kaita srityje.

1.2. Dabartinėmis ekonominėmis aplinkybėmis, kai mažėja ekonomikos augimas ir keliose valstybėse narėse kyla ekonomikos nuosmukio rizika, ypač rekomenduojama, kad ECB laikytųsi prudencinio požiūrio. Vis dėlto labai sunku prognozuoti, kuri ECB politikos kryptis būtų geriausia, nes vis dažniau tenka užtikrinti pusiausvyrą tarp nuolatinės didelės infliacijos mažinimo ir siekio išvengti gresiančios recesijos, be to, pagrindinėse politikos srityse tebėra daug neapibrėžtumo.

1.3. EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui, pagal kurį euro zonai priklausančios šalys savo fiskalinę politiką vykdytų koordinuotai su ECB pinigų politika, kad būtų galima sukurti pinigų politiką, leidžiančią veiksmingai pažaboti infliaciją laikantis nuoseklaus požiūrio.

1.4. Kalbant apie energetiką, EESRK atkreipia dėmesį į likusį netikrumą dėl geopolitinės ir su energijos tiekimu susijusios rizikos, nes kainos išlieka istoriškai aukštos, nors atrodo labiau subalansuotos nei anksčiau. Todėl ES turėtų ir toliau aktyviai siekti labiau įvairinti energijos tiekimą.

1.5. EESRK yra susirūpinęs dėl didelės infliacijos, kuri 2023 m. turėtų siekti 5,6 %, ir ypač dėl infliacijos maisto sektoriuje – atrodo, kad kai kurių valstybių narių maisto sektoriuje konkurencija ne visada aktyvi.

1.6. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad laipsniškai panaikinus su valstybės pagalba susijusias laikinąsias sistemas (Komisija tai jau numačiusi), reikėtų imtis tikslingesnių priemonių, kurios būtų geriau parengtos, veiksmingesnės ir prieinamesnės, siekiant išsaugoti vidaus rinkos konsolidavimą, atsižvelgiant į tai, kad valstybės narės turi nevienodus valstybės pagalbos teikimo pajėgumus.

1.7. EESRK atkreipia dėmesį į Ekonomikos ir finansų reikalų tarybos (*Ecofin* tarybos) *rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos*, kurioje teigiama, kad dabartinėmis aplinkybėmis „plačiabazė fiskalinė ekspansija siekiant remti paklausą dar labiau padidintų infliacinį spaudimą“. Todėl reikėtų tinkamai diferencijuoti valstybių narių fiskalinę politiką, atsižvelgiant į tai, kad jose nevienoda su valstybės finansais susijusi padėtis.

1.8. EESRK pabrėžia, kad reikia imtis tikslingų fiskalinių priemonių pažeidžiamiems asmenims ir įmonėms remti, ypač siekiant išlaikyti darbo vietas ir žmogiškąjį kapitalą, taip pat išsaugoti kainų signalus ir teikti paskatas mažinti energijos vartojimą. Be to, reikėtų tinkamai remti pakankamas investicijas į mokslinius tyrimus, plėtrą ir inovacijas, siekiant didinti našumą, skatinti realiosios ekonomikos augimą ir išlaikyti konkurencingumą.

1.9. EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais pirmą kartą po finansų krizių reformuojamas ES ekonomikos valdymas, ir pažymi, jog tam, kad reformuota sistema veiktų sėkmingai, lemiamos reikšmės turės valstybių narių atsakomybė už šį procesą ir naujų taisyklių veiksmingumas.

1.10. EESRK palankiai vertina tai, kad, remiantis naujausiais duomenimis, darbo rinka yra palyginti atspari, nors keliose valstybėse narėse fiksuojamas didelis jaunimo nedarbas ir darbo užmokestis patiria didelį spaudimą. Kaip pažymėjo ECB, dabartinėmis įtemptos darbo rinkos sąlygomis, tam, kad realusis darbo užmokestis atgautų dalį savo perkamosios galios, turėtų didėti nominalusis darbo užmokestis.

1.11. Atsižvelgdamas į užsitęsusią infliaciją ir jos neigiamą poveikį realiajam darbo užmokesčiui, EESRK laikosi nuomonės, kad socialiniai partneriai ir Vyriausybės turėtų derėtis ir susitarti dėl nacionalinių pajamų paktų infliacijai mažinti, nepakenkiant investicijoms ir augimui, ir kad kartu su šiais paktais turėtų būti taikomos tikslinės priemonės, skirtos pažeidžiamiausioms gyventojų grupėms.

1.12. EESRK mano, kad likusiu laikotarpiu ir toliau bus labai svarbu veiksmingai įgyvendinti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP) ir ragina išsamiai įvertinti finansuojamų projektų poveikį, siekiant užtikrinti, kad jie atitiktų ilgalaikius tikslus ir iš tikrųjų prisidėtų prie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo.

1.13. Be to, EESRK ragina ECB ir nacionalines Vyriausybes įgyvendinti alternatyvias paramos priemones ir atitinkamas iniciatyvas, kitas nei palūkanų normų pokyčiai, kad infliacija kuo greičiau pradėtų mažėti, ypač atsižvelgiant į tai, kad kai kurie pagrindiniai infliacijos veiksniai yra dideli iškraipymai ir sutrikimai pasiūlos srityje.

1.14. EESRK reiškia nuogąstavimą dėl euro zonos ekonomikos padėties rugsėjo mėn. ECB padidinus palūkanų normas ir atkreipia dėmesį į tai, kad, atsižvelgiant į dabartinius ekonomikos pagrindus, reikėtų vengti tolesnio palūkanų normų didinimo. Iššūkis, dabar kylantis visiems politikos formuotojams, yra nustatyti, kaip greitai bus galima pradėti mažinti palūkanų normas.

2. **Aplinkybės ir pagrindiniai faktai**

2.1. Europos ekonomika po truputį auga. Mažesnės energijos kainos (išskyrus naftos kainą), mažėjantys tiekimo grandinės suvaržymai ir tvirta darbo rinka iš tiesų prisidėjo prie nuosaikaus ekonomikos augimo 2023 m. pirmąjį ketvirtį išvengiant recesijos. Tačiau, atsižvelgiant į naujausius ekonominius duomenis, regis, recesijos tikimybė padidėjo.

2.2. Remiantis Europos Komisijos vasaros ekonomine prognoze, ES ekonomikos augimo perspektyva 2023 m. sumažėjo iki 0,8 % (pagal pavasario tarpinę prognozę – 1,0 %), o 2024 m. – iki 1,4 % (pagal pavasario tarpinę prognozę – 1,7 %). Euro zonos ekonomikos traukimosi tendencijos panašios: šiuo metu numatoma, kad 2023 ir 2024 m. BVP augs atitinkamai 0,8 % ir 1,3 %.

2.3. Infliacija prognozės laikotarpiu turėtų toliau mažėti ir tikimasi, kad 2023 m. infliacija euro zonoje sieks 5,6 %, o 2024 m. – 2,9 %, todėl ECB turi imtis atitinkamų pinigų politikos veiksmų. Kadangi infliacija tebėra labai didelė ir tai kelia susirūpinimą (ypač maisto sektoriuje, nes atrodo, kad kai kurių valstybių narių maisto sektoriuje konkurencija ne visada aktyvi) finansavimo sąlygos turėtų dar labiau griežtėti. Be to, nors manoma, kad ECB ir kiti centriniai bankai gana greitai baigs palūkanų didinimo ciklą, tikėtina, kad pastaruoju metu JAV ir Šveicarijos finansų sektoriuje kilę neramumai atsilieps ir kredito išlaidoms, ir galimybei jį lengvai gauti.

2.4. Dėl švelnios žiemos ir spartaus energijos tiekimo įvairinimo bei gerokai sumažėjusio dujų suvartojimo (veiksnių, lėmusių mažesnes kainas) paaiškėjo, kad neigiamas Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą poveikis sąskaitoms už energiją visoje ES mažesnis nei prognozuota iš pradžių.

2.5. Kaip nurodyta Komisijos pavasario ekonominėje prognozėje, dėl tvirto nominaliojo augimo ir dėl to, kad buvo panaikintos likusios su pandemija susijusios priemonės, 2022 m. bendras ES valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo iki 3,4 % BVP. Kita vertus, laipsniškas tokių programų nutraukimas turėjo konkretų poveikį pažeidžiamesnėms gyventojų grupėms.

2.6. Dinamiška darbo rinka prisideda prie ES ekonomikos atsparumo: 2023 m. kovo mėn. ES nedarbo lygis buvo rekordiškai žemas – 6 %, taip pat buvo aukštas aktyvumo ir užimtumo lygis. Tačiau tuo pat metu nuolat trūksta darbuotojų, ypač aukštos kvalifikacijos specialistų. Nepaisant to, keliose valstybėse narėse jaunimo nedarbas tebėra didelis, o dėl didelės infliacijos realusis darbo užmokestis patiria didelį spaudimą.

2.7. Tikimasi, kad ES darbo rinka į lėtesnę ekonomikos plėtrą reaguos nežymiai. Prognozuojama, kad šiais metais užimtumo didėjimas sieks 0,5 %, o 2024 m. sumažės iki 0,4 %. Skaičiuojama, kad nedarbo lygis ir toliau vos viršys 6 %.

2.8. Neseniai priimtoje nuomonėje [1] EESRK išreiškė poziciją dėl euro zonoje įgyvendintinos ekonominės politikos. Šioje nuomonėje remiamasi ankstesne nuomone, kurioje atnaujinta EESRK pozicija remiantis naujausiais pokyčiais ir duomenimis.

3. **Bendrosios ir konkrečios pastabos**

3.1. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad po rugsėjo mėn. posėdžio ECB 25 baziniais punktais padidino palūkanų normas iki 4 % ir jos pasiekė aukščiausią lygį istorijoje. ECB, jau sumažinęs ateinančių trejų metų ekonomikos augimo prognozes, po liepos mėn. posėdžio įspėjo, kad jo Valdančioji taryba yra pasiryžusi užtikrinti, kad per tinkamą laiką būtų pasiekta, kad infliacija vėl neviršytų 2 % – vidutinės trukmės laikotarpio tikslo.

3.2. Kadangi dėl besitęsiančios infliacijos palūkanų normos ilgesnį laiką gali būti didesnės, nei tikėtasi, EESRK rekomenduoja pinigų politiką ir toliau vykdyti vadovaujantis ekonominiais duomenimis, kad būtų galima tvirtai siekti 2 % infliacijos tikslo, kartu valdant pernelyg didelio pinigų politikos griežtinimo riziką. Pernelyg didelis pinigų politikos griežtinimas iš tiesų gali turėti neigiamų padarinių tiek namų ūkiams, tiek įmonėms, pakenkti paskolų tvarumui (atsirastų daugiau neveiksnių paskolų), sumažinti galimybes gauti kreditą (ypač MVĮ atveju) ir trukdyti investicijoms kovos su klimato kaita srityje.

3.3. Dabartinėmis ekonominėmis aplinkybėmis, kai mažėja ekonomikos augimas ir keliose valstybėse narėse kyla recesijos rizika, ypač rekomenduotina laikytis prudencinio požiūrio. Nepaisant to, labai sunku prognozuoti, kuri ECB politikos kryptis būtų geriausia, nes vis dažniau tenka užtikrinti sudėtingą pusiausvyrą tarp nuolatinės didelės infliacijos mažinimo ir siekio išvengti gresiančios recesijos, be to, pagrindinėse politikos srityse tebėra daug neapibrėžtumo.

3.4. Kaip nurodyta ankstesnėje nuomonėje [2], EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui euro zonos šalims savo fiskalinę politiką vykdyti koordinuotai su ECB pinigų politika. Šiuo požiūriu koordinavimas yra svarbus siekiant remti pinigų politiką, kuri gali veiksmingai sumažinti infliaciją laikantis nuoseklaus požiūrio, ypač atsižvelgiant į tai, kad dabartinę infliaciją iš dalies lemia dideli iškraipymai ir sutrikimai pasiūlos srityje.

3.5. Kalbant apie energijos kainas, EESRK pabrėžia likusį netikrumą dėl geopolitinės ir su energijos tiekimu susijusios rizikos, nes kainos išlieka istoriškai aukštos, nors atrodo labiau subalansuotos nei anksčiau. Todėl ES pagal jau pradėtą žaliosios pertvarkos procesą turėtų toliau aktyviai siekti labiau įvairinti energijos tiekimą ir mažinti priklausomybę nuo importuojamo iškastinio kuro.

3.6. EESRK pažymi, kad Komisija sušvelnino valstybės pagalbos taisykles taikydama *Laikinąją sistemą krizės ir pereinamojo laikotarpio sąlygomis*, siekdama pažaboti, *inter alia*, po invazijos į Ukrainą prasidėjusį kainų didėjimą energetikos sektoriuje. Tokiomis priemonėmis buvo galima sunkmečiu tinkamai paremti įmones, o ypač – MVĮ. Vis dėlto pažymėtina, kad valstybės narės turi labai nevienodas galimybes teikti valstybės pagalbą ir per pastaruosius keletą metų paaiškėjo, kad tos galimybės labai skiriasi, o tai gali pakenkti vidaus rinkos konsolidavimui, nes vienos valstybės narės turi daugiau finansinių išteklių ir daugiau pajėgumų panaudoti tokius išteklius nei kitos. Todėl laipsniškai panaikinant laikinąją sistemą (Komisija tai jau yra suplanavusi), turėtų būti paprasčiau kurti tikslingesnes priemones, kurios būtų geriau parengtos, veiksmingesnės ir prieinamesnės.

---

[1] Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Rekomendacija dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos“ (COM(2022) 782 *final*) (OL C 140, 2023 4 21, p. 58).

[2] Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Rekomendacija dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos“ (COM(2022) 782 *final*) (OL C 140, 2023 4 21, p. 58).

3.7. EESRK atkreipia dėmesį į *Ecofin* tarybos *rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos* ([3]), kurioje teigiama, kad dabartinėmis aplinkybėmis „plačiabazė fiskalinė ekspansija siekiant remti paklausą dar labiau padidintų infliacinį spaudimą“. Todėl reikėtų tinkamai diferencijuoti valstybių narių fiskalinę politiką, atsižvelgiant į tai, kad jose nevienoda su valstybės finansais susijusi padėtis. Šiuo atžvilgiu atsakingu fiskaliniu konsolidavimu bus remiama pinigų politika, leisianti ECB paspartinti palūkanų normų mažinimo procesą.

3.8. Kartu reikia imtis tikslingų ir laikinųjų fiskalinių priemonių pažeidžiamiems asmenims ir įmonėms remti, ypač siekiant išlaikyti darbo vietas ir žmogiškąjį kapitalą, taip pat išsaugoti kainų signalus ir teikti paskatas mažinti energijos vartojimą. Taip pat turėtų būti tinkamai remiamos tinkamo lygio investicijos į mokslinius tyrimus, plėtrą ir inovacijas, kad būtų skatinamas realiosios ekonomikos augimas, didinamas našumas ir išlaikomas konkurencingumas. Šiuo atžvilgiu labai svarbu glaudžiai koordinuoti valstybių narių politinius veiksmus.

3.9. EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ([4]), kuriais pirmą kartą po finansų krizės reformuojamas ES ekonomikos valdymas. Naujomis taisyklėmis siekiama didinti valstybės skolos tvarumą ir, pasitelkiant reformas ir investicijas, skatinti tvarų ir integracinį augimą visose valstybėse narėse. EESRK atkreipia dėmesį į tai, jog tam, kad reformuota sistema veiktų sėkmingai, lemiamos reikšmės turės valstybių narių atsakomybė už šį procesą, jų įsipareigojimas ir naujų taisyklių veiksmingumas.

3.10. EESRK pritaria Komisijos planui išlaikyti 3 % deficito santykio su BVP bei 60 % skolos santykio su BVP pamatines vertes, tačiau pabrėžia, kad fiskaliniuose struktūriniuose planuose reikia užtikrinti, kad skolos ir BVP santykis mažėtų arba išliktų prudencinio lygio. Be to, sveikintina tai, kad Komisija daugiausia dėmesio skiria grynosioms pirminėms išlaidoms, kaip pagrindiniam naujojo ekonomikos valdymo vertinimo parametrui ([5]). Be to, EESRK yra susirūpinęs, kad naujojoje sistemoje viešosios investicijos gali būti pernelyg ribotos. Todėl jis ragina teikti pirmenybę viešosioms investicijoms, kuriomis siekiama vykdyti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, taip pat investicijoms gynybos srityje.

3.11. EESRK pozicija dėl Europos Komisijos pasiūlymo dėl ekonomikos valdymo atsispindi jo specialioje nuomonėje ([6]), kurioje palankiai vertinama tai, kad nustatyti diferencijuoti nacionaliniai būdai, kaip užtikrinti tvarius viešuosius finansus pasitelkiant fiskalinius ir struktūrinius planus, grindžiamus Europos ir nacionalinių valdžios institucijų pasiektais kompromisais. EESRK mano, kad siekiant užtikrinti nacionalinę atsakomybę už šiuos įsipareigojimus, kaip demokratiškesnio supratimo apie ES ekonomikos valdymą dalį, būtinas aktyvesnis nacionalinių parlamentų ir vietos bei regionų valdžios institucijų įsitraukimas, taip pat socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimas oficialiuose konsultacijų procesuose.

3.12. EESRK palankiai vertina tai, kad, remiantis naujausiais duomenimis, darbo rinka yra palyginti atspari, tačiau kartu pabrėžia susirūpinimą dėl plačiai paplitusių sunkumų, su kuriais susiduria įmonės, norėdamos įdarbinti kvalifikuotus darbuotojus ([7]). Šiuo klausimu EESRK pabrėžia, kad labai svarbu skubiai įgyvendinti rekomendacijas, pateiktas leidinyje „Ataskaita dėl Europos užimtumo ir socialinių tendencijų. Darbo jėgos trūkumo ir įgūdžių trūkumo problemos sprendimas ES“ ([8]).

([3]) 2023 m. Tarybos rekomendacija dėl euro zonos ekonominės politikos, 2023 m. sausio 6 d.

([4]) Naujos ateičiai tinkamos ekonomikos valdymo taisyklės.

([5]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. Komunikatas dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių“ (COM(2022) 583 *final*) (OL C 146, 2023 4 27, p. 53).

([6]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 (COM(2023) 240 *final* – 2023/0138 (COD)), Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (COM(2023) 241 *final* – 2023/0137 (CNS)), Pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (COM(2023) 242 *final* – 2023/0136 (NLE)) (OL C, C/2023/880, 2023 12 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/880/oj).

([7]) Įmonių galimybių gauti finansavimą tyrimas (SAFE).

([8]) *Commission report finds labour and skills shortages persist and looks at possible ways to tackle them* (Komisijos ataskaitoje nustatyta, kad vis dar trūksta darbo jėgos ir įgūdžių, ir nagrinėjami galimi būdai, kaip spręsti šią problemą).

3.13. Atsižvelgdamas į užsitęsusią infliaciją ir jos neigiamą poveikį realiajam darbo užmokesčiui, EESRK laikosi nuomonės, kad socialiniai partneriai ir Vyriausybės turėtų derėtis ir susitarti dėl nacionalinių pajamų paktų infliacijai mažinti, nepakenkiant investicijoms ir augimui, ir kad kartu su šiais paktais turėtų būti taikomos tikslinės priemonės, skirtos pažeidžiamiausioms gyventojų grupėms ([9]).

3.14. Kaip jau minėta ([10]), siekiant, kad darbo rinka būtų tvirta ir teisinga, o darbo užmokestis sunkiu didelės infliacijos laikotarpiu neprarastų perkamosios galios, primygtinai rekomenduojama visose valstybėse narėse skubiai įgyvendinti Direktyvą dėl minimaliojo darbo užmokesčio. Šiuo požiūriu labai svarbu, kad įgyvendinant minėtą direktyvą valstybės narės imtųsi veiksmingų ir tikslingų veiksmų, kurie galėtų padėti pasiekti didesnę konvergenciją visoje ES.

3.15. EESRK mano, kad pastarojo meto bankų krizė JAV ir „Credit Suisse“ byla Europoje parodė, kaip svarbu greitai suvaldyti plitimo riziką ir investuotojų bei indėlininkų pasitikėjimo praradimą bankų krizių atveju. Taip pat paaiškėjo, kad būtina kurti sprendimus kiekvienu konkrečiu atveju. Todėl EESRK, kaip pabrėžė savo ankstesnėje nuomonėje ([11]), palankiai vertina neseniai paskelbtą visapusišką Komisijos iniciatyvą baigti rengti bankų krizių valdymo ir indėlių draudimo (CMDI) teisinę sistemą, nes bankų sąjungos tobulinimas yra svarbus žingsnis siekiant sustiprinti Europos bendrąją rinką mokesčių mokėtojų ir įmonių labui. Tačiau didelį susirūpinimą kelia tai, kad ECB nevykdo kai kurių svarbių ES bankų sistemos sričių priežiūros. Šią padėtį bent iš dalies būtų galima išspręsti greitai patvirtinus ir įgyvendinant krizių valdymo ir indėlių draudimo teisinę sistemą.

3.16. EGADP įgyvendinimas jau įsibėgėjo, todėl svarbu, kad valstybės narės veiksmingai panaudotų turimas lėšas ir pagerintų savo ekonomiką, kad ji galėtų įveikti ateityje kilsiančias problemas. Labai svarbu likusiu laikotarpiu įgyvendinti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP) ir išsamiai įvertinti finansuojamų projektų poveikį, siekiant užtikrinti, kad jie atitiktų ilgalaikius tikslus ir iš tikrųjų prisidėtų prie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo.

3.17. EESRK palankiai vertina bendrus ECB ir Komisijos veiksmus kuriant skaitmeninį eurą, kurių rezultatas – 2023 m. birželio 28 d. paskelbtas dokumentų rinkinys dėl skaitmeninio euro ([12]). Toks plataus užmojo ir sudėtingas tikslas kaip skaitmeninis euras galėtų sudaryti sąlygas modernizuoti bendrąją valiutą atsižvelgiant į technologijų raidą ir galimai teiktų naudos piliečiams ir įmonėms visoje ES.

3.18. Europos ekonomikai kyla daugybė iššūkių, susijusių su dabartiniu pasaulio ekonomikos sulėtėjimu, didele valstybės skola kai kuriose šalyse, didele infliacija ir klimato kaita. Atsižvelgdamas į tai, EESRK pažymi, kad būtina koordinuoti visų sprendimus priimančių asmenų pastangas ir įtraukti atitinkamus suinteresuotuosius subjektus į sprendimų dėl ekonominės politikos priėmimo procesą.

4. **Naujausi poslinkiai**

4.1. Rugsėjo 14 d. ECB dešimtą kartą padidino pagrindines palūkanų normas 25 baziniais punktais, o jo pagrindinė indėlių palūkanų norma pasiekė 4 % ir yra didžiausia istorijoje. ECB taip pat užsiminė, kad šis padidėjimas gali būti paskutinis. EESRK reiškia nuogąstavimą dėl euro zonos ekonomikos būklės, nes šis naujausias padidinimas kartu su ankstesniais jau kenkia ir dar labiau pakenks silpnoms euro zonos ekonomikos augimo perspektyvoms, o blogiausiu atveju gali sukelti stagfliaciją.

([9]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Papildomi svarstymai dėl 2023 m. metinės tvaraus augimo apžvalgos“ (OL C, C/2024/871, 2024 2 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/871/oj).

([10]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Rekomendacija dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos“ (COM(2022) 782 *final*) (OL C 140, 2023 4 21, p. 58).

([11]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl krizių valdymo ir indėlių draudimo sistemos peržiūros, kuria prisidedama prie bankų sąjungos kūrimo užbaigimo (COM(2023) 225 *final*), dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamos Reglamento (ES) Nr. 806/2014 nuostatos dėl ankstyvosios intervencijos priemonių, pertvarkymo sąlygų ir pertvarkymo veiksmų finansavimo (COM(2023) 226 *final* – 2023/0111 (COD)), dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamos Direktyvos 2014/59/ES nuostatos dėl ankstyvosios intervencijos priemonių, pertvarkymo sąlygų ir pertvarkymo veiksmų finansavimo (COM(2023) 227 *final* – 2023/0112 (COD)), dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2014/59/ES ir Reglamento (ES) Nr. 806/2014 nuostatos, susijusios su tam tikrais minimalaus nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimo aspektais (COM(2023) 229 *final* – 2023/0113 (COD)) (OL C 349, 2023 9 29, p. 161).

([12]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Skaitmeninis euras ir euro banknotų ir monetų, kaip teisėtos mokėjimo priemonės, taikymo sritis ir poveikis“ (OL C, C/2023/860, 2023 12 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/860/oj).

4.2. EESRK nerimą kelia tai, kad dešimtą kartą iš eilės padidintos palūkanų normos kai kuriose valstybėse narėse jau sukėlė recesiją ir gali greitai į recesiją pastūmėti kitas valstybes nares ir net visą euro zoną.

4.3. EESRK tikisi, kad ECB pirmininkės teiginys, jog palūkanų normos galėjo pasiekti aukščiausią tašką, bus teisingas. Kita vertus, jis reiškia susirūpinimą dėl to, kad palūkanų normos gali išlikti didelės ilgą laiką, kad būtų galima įveikti infliaciją. Tikrasis iššūkis, dabar kylantis visiems politikos formuotojams, yra nustatyti, kaip greitai bus galima sumažinti palūkanų normas, kad nepadidėtų dabartinis spaudimas ekonomikai.

4.4. EESRK pripažįsta, kad infliacijos perspektyvos tebėra didelės ir reikia kuo greičiau spręsti šį klausimą, kad pagaliau būtų galima sumažinti palūkanų normas trumpuoju laikotarpiu siekiant apsaugoti įmones ir namų ūkius. Be to, Komitetas ragina ECB ir nacionalines Vyriausybes įgyvendinti alternatyvias paramos priemones ir atitinkamas iniciatyvas, kitas nei palūkanų normų pokyčiai, kad infliacija artimiausioje ateityje pradėtų mažėti, ypač atsižvelgiant į tai, kad kai kurie pagrindiniai infliacijos veiksniai yra nelankstumas, dideli iškraipymai ir sutrikimai pasiūlos srityje.

4.5. Galiausiai EESRK reiškia susirūpinimą dėl euro zonos ekonomikos padėties rugsėjo mėn. ECB padidinus palūkanų normas ir atkreipia dėmesį į tai, kad, atsižvelgiant į dabartinius ekonomikos pagrindinius duomenis, reikėtų vengti tolesnio palūkanų normų didinimo.

Briuselis, 2023 m. spalio 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas

Oliver RÖPKE